

PROFESOR ROMAN DZIEŚLEWSKI – 150. ROCZNICA URODZIN

Prof. Roman Dzieślewski vel **Zdzisławski** urodził się 18 stycznia 1863 w Tarnowie, a zmarł w dniu 8 sierpnia 1924 we wsi Kasinów pod Iwacewiczami na Polesiu. Jest nestorem polskiej elektryki, był pierwszym polskim profesorem elektrotechniki i Rektorem Politechniki Lwowskiej w latach 1901-1902.

Rodzicami Profesora byli: matka Gabriela z Morawskich i ojciec Leon Tyberiusz Dzieślewski. Miał dwóch braci, jeden z nich, Walerian (1850 -1934) – był inżynierem oraz autorem niezrealizowanego projektu budowy wąskotorowej kolei parowej z Zakopanego przez Hałę Gąsienicową, Kuźnice na Przełęcz Świnicką. W roku 1878 Roman Dzieślewski, w wieku 15 lat, ukończył z wyróżnieniem szkołę realną w Jarosławiu, dzisiejsze Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Budowy Maszyn Szkoły Politechnicznej we Lwowie, zaś w roku 1880 w wieku 17 lat został członkiem Towarzystwa Politechnicznego. W roku 1883 uzyskał dyplom inżyniera z odznaczeniem. W latach 1882-1884 był asystentem Katedry Geodezji kierowanej przez prof. Dominika Zbrożka, gdzie zajmował się przyrządami mierniczymi. Jednocześnie odbywał praktykę w przedsiębiorstwie architekta Wincentego Rawskiego we Lwowie. W latach 1884–1885 otrzymał stypendium naukowe na uzupełnienie studiów za granicą. Uczęszczał przez 3 semestry na wykłady w Akademii Górniczej, a następnie na wykłady z elektrotechniki na Politechnice w Berlinie. Był asystentem prof. A. Slaby'ego, który uczestniczył w eksperymentach Guglielmo Marconiego przy próbach przesyłu sygnału radiowego przez Kanał la Manche. W Berlinie brał udział w działalności Stowarzyszenia Bratniej Pomocy oraz w Towarzystwie Naukowym Akademików Polaków, którego został prezesem w roku 1895. Jako wolontariusz pracował równocześnie w fabryce lokomotyw Winterthur w Szwajcarii oraz fabryce telegrafów G. Wehra w Berlinie. Po powrocie do kraju pracował w warsztatach inż. Rychnowskiego we Lwowie.

Lata 1887–1889 to okres służby wojskowej, którą odbywał w austriackiej marynarce wojennej. Po służbie wojskowej w latach 1889–1891 pracował jako inżynier maszynowy i budowlany w Salinach w Wieliczce. We Lwowie w dniu 27 października 1890 na Politechnice powołano Katedrę Elektrotechniki, a w roku w 1891 ogłoszono konkurs na stanowisko kierownika tej Katedry. Do konkursu zgłoszono dwie kandydatury: doc. Franciszka Dobrzyńskiego oraz inżyniera Romana Dzieślewskiego. W wyniku rozstrzygnięcia konkursowego w dniu 27 września 1891 roku Roman Dzieślewski w wieku 28 lat został powołany na profesora nadzwyczajnego elektrotechniki C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie oraz na stanowisko kierownika Katedry Elektrotechniki. Roman Dzieślewski był wówczas pierwszym polskim profesorem elektrotechniki na ziemiach polskich. W wieku 32 lat, w dniu 18 sierpnia 1895, otrzymał nominację na profesora zwyczajnego.

W dniu 2 marca 1897 roku poślubił Marię Jadwigę Iphorską-Lankiewicz. Mieli trójkę dzieci: Danutę, Zygmunta i Grażynę. Syn Zygmunt, por. dyplomowany, w czasie wojny trafił do obozu jenieckiego skąd uciekł do Londynu. Jego córka Izabella Teleżyńska to znana aktorka. Zagrała m.in. rolę Królowej Matki w filmie Viscontiego „*Ludwig*”.

Profesor Roman Dzieślewski energicznie organizował Katedrę Elektrotechniki. Był aktywnym wykładowcą i twórcą laboratoriów. Napisał podręcznik akademicki „*Encyklopedia elektrotechniki podług wykładów*” wydany we Lwowie w roku 1898. Jako zaangażowany w życie uczelni Profesor Roman Dzieślewski pełnił funkcje Rektora Szkoły Politechnicznej (w kadencji 1901/02), Prorektora, Dziekana Wydziału Budowy Maszyn w sześciu jednorocznych kadencjach, Prodziekana Wydziału Budowy Maszyn przez pięć kadencji, Członka Wydziałowej Komisji Egzaminacyjnej II egzaminu państwowego (dyplomowego) w kadencji 1905/06. Profesor Roman Dzieślewski miał znakomitych asystentów i współpracowników takich jak: Zdzisław Stanecki (wsp. w latach 1893-1901), Gabriel Sokolnicki (wsp. w latach 1901-1903), Kazimierz Idaszewski (wsp. w latach 1903-1904), Kazimierz Drewnowski (wsp. w latach 1907-1914), Waclaw Gunther (wsp. w latach 1911 - 1913).

W roku 1892 był autorem opracowania „*Sprawozdanie w sprawie kolei elektrycznej w mieście Lwowie*”, a jako owoc tej pracy w dniu 31 marca 1894 roku został oddany do użytku we Lwowie tramwaj elektryczny. Dalsze prace

Profesora prowadzone w latach 1910-1911 oraz Jego starania doprowadziły do utworzenia na bazie dwóch katedr Oddziału Elektrotechnicznego - pierwszego w dziejach polskiego szkolnictwa wyższego. W roku akademickim 1915/1916 pierwszymi absolwentami zostali dwaj inżynierowie elektrycy. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę w 1918 r. uczelnia zostaje przemianowana na Politechnikę Lwowską. W dniu 10 grudnia 1920 roku odbyła się pierwsza inauguracja roku akademickiego. Katedrą Pomiarów Elektrotechnicznych kierował wówczas prof. Kazimierz Idaszewski, Katedrą Oświetlenia Elektrycznego (później Urządzeń Elektrycznych) - prof. Gabriel Sokolnicki, natomiast Katedrą Elektrotechniki Ogólnej – prof. Roman Dzieślewski. W roku 1923 prof. Roman Dzieślewski był recenzentem pierwszej pracy doktorskiej z elektrotechniki realizowanej na Politechnice Lwowskiej. Rozprawa została odznaczona a jej autorem i zarazem pierwszym doktorem był Stanisław Fryze, późniejszy profesor Politechniki Lwowskiej i Politechniki Śląskiej, współtwórca podstaw elektrotechniki teoretycznej.

W 1901 roku jako Rektor Szkoły Politechnicznej był z urzędu posłem do Sejmu Krajowego. Profesor Roman Dzieślewski przez 16 kadencji był członkiem Rady Stołecznego Miasta Lwowa. Zajmował się projektem organizacji miejskiego Urzędu Budowniczego. W czasie wojny w 1915 roku założył demokratyczny Związek Stałej Delegacji Pracodawców Państwowych i był jego prezesem. Był współzałożycielem Zakładów Wodociągowych w naftowym Zagłębiu Borysławskim. W 1919 roku kandydował do Sejmu w Warszawie. Zapisy historyczne odnotowują zasługi i udział Profesora w życiu Stowarzyszenia Elektryków Polskich. W dniach 7-9 czerwca 1919 roku prof. Roman Dzieślewski uczestniczył jako przedstawiciel Towarzystwa Politechnicznego w Zjeździe Założycielskim SEP (69 numer na liście uczestników). Brał udział w pracach Komisji Zjazdowej. Data 9 czerwca 1919 roku otwiera historię SEP i powstanie tej organizacji. Pierwszym Prezesem SEP został Mieczysław Pożaryski. W 1919 roku Sekcja Elektrotechniczna Towarzystwa Politechnicznego przekształciła się w Koło Lwowskie SEP. Było ono jednym z sześciu kół założycielskich (krakowskie, łódzkie, poznańskie, sosnowieckie, warszawskie, lwowskie). Profesor Roman Dzieślewski przewodniczył komisji do spraw Związku Zawodowego Inżynierów Elektryków oraz opracował projekt ustawy o ochronie tytu-

łu inżyniera. W roku 1924 został członkiem nowo utworzonego Polskiego Komitetu Elektrycznego (PKE).

Profesor Roman Dzieślewski był pierwszym polskim profesorem elektrotechniki i miał wielkie zasługi przy tworzeniu polskiego słownictwa elektrotechnicznego. W 1923 roku powrócił do rodzowego nazwiska Zdzisławski. Profesor zmarł nagle w dniu 08 sierpnia 1924 roku w wieku 61 lat w majątku żony we wsi Kasinów pod Iwacewiczami na Polesiu. Pochowany został na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie w grobowcu Zdzisławskich.

Wykład kolegi Zbigniewa Stycznia (SEP) wygłoszony w dniu 27 września 2013 r. w Politechnice Rzeszowskiej, poświęcony pamięci prof. Romana Dzieślewskiego

Przypadająca w 2013 roku 150 rocznica urodzin prof. Romana Dzieślewskiego była okazją do przypomnienia dokonań Jego działalności. Rok 2013 został ogłoszony przez Stowarzyszenie Elektryków Polskich i Polskie Towarzystwo Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej jako rok Profesora Romana Dzieślewskiego. Z tej to okazji odbyło się w kraju wiele okolicznościowych spotkań, wydano wiele publikacji i materiałów poświęconych pamięci Profesora. Nagrany został między innymi film pt. „Zapomniany Pionier” dostępny na stro-

nie internetowej: http://www.youtube.com/watch?v=jxxa_p5DWnw. Główne uroczystości jubileuszowe odbyły się w Politechnice Rzeszowskiej w dniu 27 września 2013 r. i we Lwowie 28 – 29 września 2013 r., gdzie uczestnicy mieli okazję odwiedzić odnowiony grobowiec rodzinny, w którym pochowany został prof. Roman Dzieślewski.

Bolesław Pałac

Prezes SEP o/Rzeszów

Zbigniew Styczeń

V-ce Prezes SEP o/Rzeszów